

COMPENDIUM MAGISTRI URSONIS

DE URINIS

(*Dal codice della Biblioteca Angelica, N. 1481.*)

INCIPIT COMPENDIUM MAGISTRI URSONIS (1).

|| URINA alba (2) et tenuis summam et ultimam indigestionem C. 6a. col. 1.
significat.

Urina alba et tenuis multa et sepe mincta diabetem significat.

Urina alba et tenuis in acutis febribus ferenesim (*sic*) significat.

Urina alba et tenuis longo tempore egritudinis precedente
ydropisin significat.

Urina alba et tenuis multa mincta in fine febrium amfimeram
deficientem significat idest cotidianam de flegmate vitreo.

Urina alba et tenuis quasi livens albis granulis et circulo
plumbeo superius epialam significat.

Urina alba et spissa per totum flegma naturale sine febre ha-
bundare significat.

Urina alba mediocriter spissa vel tenuis vel mediocris flegma
acetosum sine febre habundare significat.

Urina alba mediocriter tenuis vel spissa lytargiam significat.

Urina alba cum quadam gleba humoris indigestam materiam
significat in cotidiana de flegmate vitreo.

(1) c. 5 v. col. II in fondo.

(2) [color albus ut aqua pura]. Le parole messe fra i segni [] sono
postillate da altra mano più minuta in alto da ogni capitolo.

Urina alba et tenuis cum granulis in circulo superiori arthe-
ticam significat.

URINA pallida vel suppallida, karopos, glauca, lactea ⁽¹⁾ vel
alba in substantia spissa flegma naturale sine febre habundare
significat.

Urina pallida vel subpallida, karopus, glauca, lactea vel alba in
substantia per totum tenuis naturalem melancoliam sine febre
habundare significat.

Urina pallida vel suppallida, karopos, glauca, lactea vel alba in
substantia mediocriter spissa flegma acetosum digestum sine febre
habundare significat.

C. 6 a. col. II. || Urina pallida vel suppallida karopus, glauca, lactea vel alba
in substantia per totum spissa longo tempore precedente leuco-
flegmaciam significat.

Urina pallida vel suppallida karopus glauca lactea vel alba per
totum spissa in febre acuta litargiam significat.

NOTANDUM est quod urina subcitrina ⁽²⁾ ex diversitate substantie,
temporis, loci, etatis et sexus diversa habet significare.

Urina subcitrina pallori vicina per totum tenuis melancoliam
innaturalem significat fuisse.

Urina subcitrina et tenuis non pallori vicina coleram naturalem
parum intensam sine febre habundare significat.

Urina subcitrina in substantia per totum spissa cotidianam de
flegmate naturali significat.

Urina subcitrina in substantia mediocriter tenuis plus ad me-
diocritatem accedens cotidianam de flegmate acetoso indigesto
significat.

Urina subcitrina in substantia mediocriter spissa cotidianam de
flegmate acetoso digesto significat.

Urina subcitrina in substantia mediocriter tenuis plus ad tenui-
tatem accedens quam ad mediocritatem coleram vitellinam tamen
sine febre habundare significat. Si vero fuerit parum intensa ter-
tianam de colera vitellina significat.

(1) [pallida, ut sucus carnis secundum artem; sub pallida, remissa; karopos,
ut vellus camellorum; glauca, ut cornu album lucidum; lactea, ut serum].

(2) [subcitrina idest remissa].

Urina subcitrina intensa, in substantia per totum tenuis, in puro veniens duplicem vel minorem significat. In iuvene colerico vel melancolico coleram sine febre. In muliere vel sene melancolico vel flegmatico simplicem tercianam. Talis vero longo tempore || C.6 v. col.1. precedente veniens erraticam significat vel quartanam.

SEQUITUR de citrina ⁽¹⁾ que ex varietate substantie variat significatum.

Urina citrina in substantia per totum tenuis in iuvene colerico coleram naturalem sine febre habundare significat. In melencolico sene vel flegmatico vel muliere simplicem, in puerō veniens duplicem vel minorem. In febre interpolata longam egreditinem ut erraticam vel quartanam. Similiter in cotidiana vel in terciana. Unde timendum citrinum defectus.

Urina citrina in substantia per totum spissa in juvēne et colerico flegma dulce sine febre habundare significat. In sene vel melencolico vel flegmatico vel muliere cotidianam de flegmate dulci. In puerō veniens duplicem vel minorem longo tempore precedente vicium gutte vel ydropisin significat.

Urina citrina in substantia mediocriter spissa in juvēne colerico flegma salsum sine febre habundare significat. In melencolico sene vel flegmatico vel muliere cotidianam de flegmate salso; in puerō veniens duplicem vel minorem; longo tempore precedente scabiem significat.

Urina citrina in substantia mediocriter tenuis plus ad mediocritatem quam ad tenuitatem accedens in juvēne colerico flegma salsum indigestum sine febre habundare significat. In melencolico sene vel flegmatico vel muliere cotidianam. In puerō duplicem vel minorem emitriteum.

|| Urina citrina in substantia mediocriter tenuis plus ad tenuitatem quam ad medietatem accedens coleram citrinam sine febre habundare significat. Si vero fuerit intensa tercianam de colera citrina significat. C.6 v. col. II.

SEQUITUR de rufa vel subrufa ⁽²⁾ cuius significata secundum diversitatem substantiarum diversificantur et variantur.

(1) [ut mali citri].

(2) [rufa, ut aurum purissimum, subrufa, idest remissa].

Urina ergo rufa vel subrufa in substantia per totum tenuis in iuvene colerico simplicem significat. In sene vel melencolico vel flegmatico vel muliere duplarem. In pueri veniens significat minorem.

Urina rufa vel subrufa in substantia si sit limpidissima vicium splenis vel epatis significat.

Urina rufa vel subrufa in substantia per totum spissa et non livens cotidianam de flegmate dulci significat.

Urina rufa vel subrufa in substantia per totum spissa et distincte livens pauco tempore precedente peripleumoniam significat vel cotidianam de flegmate dulci cum reumate, materia principaliter existente in spiritualibus vel in matrice in muliere, longo vero tempore precedente vicium gutte de calida materia vel asclitem.

Urina rufa vel subrufa in substantia mediocriter spissa et non livens cotidianam de flegmate salso significat. Si vero apposita manu fuerit livens duo poterit significare: vel minorem emitriteum, vel cotidianam de salso flegmate cum reumate materia existente in spiritualibus principaliter vel in muliere in matrice.

C. 7 a. col. 1. Urina rufa vel subrufa in substantia mediocriter tenuis in principio cotidiane de flegmate salso indigesto in sene || iuvene et colerico digestam materiam et simplicem febrem. In sene melencolico vel flegmatico vel muliere duplarem materia existente digesta. In pueris veniens minorem.

SEQUITUR de rubea vel sub rubea ⁽¹⁾ cuius significata secundum substantie varietatem diversificantur.

Urina rubea vel subrubaea in substantia per totum tenuis simplicem tercianam in iuvene colerico vel epatis calefactionem significat. In sene melencolico vel flegmatico vel muliere duplarem. In pueri minorem emitriteum,

Urina rubea vel subrubaea per totum spissa et livens sinocham inflativam significat.

Urina rubea vel subrubaea in substantia mediocriter tenuis et non livens significat indigestam materiam in dupli tertiana.

Urina rubea vel subrubaea mediocriter tenuis et livens medium

(1) [rubea, ut sanguis, subrubaea, idest remissa].

emitriteum significat materia existente indigesta, mediocriter spissa et livens medium emitriteum materia existente digesta.

Urina rubea vel subrubea in substantia spissa et distincte livens pleuresim significat.

SEQUITUR de urina rubicunda vel subrubicunda ⁽¹⁾ cuius significata secundum varietates substantie diversificantur.

Urina ergo rubicunda vel subrubicunda in substantia per totum tenuis et livens velut ignis et cum spuma superius, causon significat idest febrem factam de colera putrefacta in subtilissimis venis oris stomaci, pulmonis et epatis.

Urina rubicunda vel subrubicunda in substantia per totum spissa et non livens sinocham significat idest febrem factam de sanguine putrefacto intra vasa et co || lera extra, de maiori parte sanguinis C. 7a. col. II. et minori colere.

Urina rubicunda vel subrubicunda in substantia mediocriter tenuis causonidem significat idest febrem factam ex colera et sanguine intra vasa putrefactis, maiori tamen parte colere et minori sanguinis.

Urina rubicunda vel subrubicunda in substantia mediocriter spissa sinochidem significat idest febrem factam ex sanguine et colera intra vasa putrefactis ex maiori parte sanguinis et minori colere.

SEQUITUR de urina inopos ⁽²⁾.

Urina inopos rubicunda vel subrubicunda superius obumbrata vel obscura cum quadam crocea lividitate apostema epatis vel renum significat.

Urina inopos in acutis febribus et maxime in causon superveniens maiorem adustionem significat.

SEQUITUR de urina kianos ⁽³⁾.

Urina kianos superius subcinericia rupturam vene in renibus vel in epate tam in viris quam in mulieribus significat.

Urina kianos rubicunda vel subrubicunda in substantia mediocriter tenuis vel mediocriter spissa subcinericia superius cum spuma crocea yctericiam croceam significat; cum spuma viridi

(1) [rubicunda, ut crocus orientalis, subrubicunda, idest remissa].

(2) [ut virum nigrum putridum].

(3) [ut color purpureus vel epatis].

significat agriacam pegasilon idest viridem yctericiam. Cum spuma nigra melanchilon idest yctericiam nigram.

Urina in mulieribus sanguinolenta apprens mensuorum fluxum significat. In viris pauc tempore precedente rupturam vene in renibus significat.

SEQUITUR de urina viridi (1).

Urina viridis in acutis febribus superveniens successionem materie significat vel yctericiam viridem que est fervoris inditum.

C. 7 v. col. 1. || SEQUITUR de urina nigra (2).

Urina nigra precedente viridi colore et lucida ut cornu lucidum calorem adurentem significat.

Urina nigra livido precedente colore frigiditatem mortificantem significat.

Urina nigra in quartanario veniens purgationem humoris melancolici significat unde solutionem quartane ostendit.

Urina cujuscumque coloris sit in fundo arenulas rubeas habens lithiasim renum significat de materia calida colerica; cum arenulis vero albis lithiasim vesice significat id est lapidem in vesica de flegmatica materia.

SEQUITUR de urina liventi (3) que plura habet significare. Significat enim ethicam; significat pinguedinem resolutam a renibus; significat reuma; significat vicium gutte; significat stranguriam; significat fluxum ventris, significat mortem.

Urina aliquantulum colorata et livens cum resolutionibus furfureis intus supernatantibus velut athomosis primam et secundam speciem ethice significat. Cum resolutionibus vero crinoideis tertiam speciem ethice significat.

Urina discolorata et livens cum ventositate supernatante significat pinguedinem a renibus dissolutam.

Urina discolorata et livens cum granulis in circulo disiunctis vicium pectoris ex catarro significat.

Urina discolorata et livens per totum vicium gutte significat.

Urina livens et turbata pauca et sepe mincta et non residens fluxum ventris significat.

(1) [ut caulis].

(2) [ut cornu nigrum lucidum].

(3) [ut plumbum].

Urina pauca raro mincta livens et cum humoribus in fundo residentibus stranguriam significat.

|| Urina pauca et livens in febribus acutis mortem significat. C. 7 v. col. II.

Notandum est quod omnis spuma permanens in urina cum colore significante ebullitionem caloris est inditum. Cum colore significante frigiditatem digestionis et ventositatis ammixtionem significat.

EXPLICIT.